

Informacja o ósmym numerze czasopisma „Wojna i Pamięć”

Zachęcamy historyków i popularyzatorów historii do przesyłania artykułów swojego autorstwa lub współautorstwa, które będziemy mogli opublikować w ósmym numerze czasopisma „Wojna i Pamięć”. Tematem przewodnim wydania tym razem będzie: moralna alienacja i emocje w czasie wojen i konfliktów.

Jak mówić o wojnie i jej sprawcach, gdy ich rola staje się coraz mniej uchwytna? W jaki sposób badać i przedstawiać emocje towarzyszące działaniom zbrojnym i konfliktom – ulotne, graniczne, często trudne do wyrażenia – aby uchwycić ich znaczenie dla zrozumienia wojny i jej pamięci?

Wojna to doświadczenie, które w radykalny sposób kształtuje granice ludzkiej moralności i emocjonalności. Metodyka prowadzenia wojen coraz bardziej relatywizuje odpowiedzialność moralną jednostki i częściowo znosi ciężar obciążeń psychicznych, które się z nią wiążą. Od czasu wynalezienia łuku rozpoczął się proces zanikania odpowiedzialności za zadawanie śmierci, za sprawą techniki, a następnie także procedur biurokratycznych, ideologii i dehumanizacji.

W XX w. szczególnie wyraźnie ujawniły się oba te procesy – alienacji odpowiedzialności oraz zbiorowej emocjonalności.

W tym kontekście na pierwszy plan wysuwa się doświadczenie technologicznego i systemowego oddalenia od aktu pozbawiania życia:

od masowych bombardowań miast, poprzez mechanizację i industrializację zabijania, aż po wykorzystanie broni jądrowej i rozwój systemów zdalnego prowadzenia działań bojowych – czego kulminacją są systemy działające autonomicznie. Odpowiedzialność za przemoc rozmywała się między wykonawcą, dowódcą, techniką i systemem, a sprawca coraz częściej znikał w cieniu maszyny, procedury i kodu.

W XXI w. obserwujemy dalsze pogłębianie się tego zjawiska, czego dramatycznym przykładem jest wojna w Ukrainie. Połączenie nowoczesnych technologii (drony, sztuczna inteligencja, cyberwojna) z konwencjonalną przemocą sprawia, że rozproszenie odpowiedzialności staje się jeszcze bardziej widoczne, a doświadczenie wojny nabiera nowych, hybrydowych wymiarów.

Tematem przewodnim wydania tym razem będzie: moralna alienacja i emocje w czasie wojen i konfliktów.

Od samego początku wojnie towarzyszyły emocje – od strachu i traumy, poprzez uniesienie, ekstazę i poczucie wspólnoty, po całkowitą obojętność; wpływały one zarówno na doświadczenia jednostki, jak i zbiorcze rytuały pamięci. Oddziaływały na odczucia indywidualne i zbiorowe, kształtujące lokalne poczucie więzi lub wykorzystywane do kreowania narzucanych narracji historycznych.

Zachęcamy do przesyłania artykułów historycznych (dotyczących przede wszystkim II wojny światowej, XX w. i innych wielkich konfliktów nowoczesnych), muzealnych (praktyki wystawiennicze, narracje pamięci, edukacja muzealna), a także prezentujących podejście interdyscyplinarne (antropologia, filozofia, historia idei, studia nad emocjami i pamięcią).

Sz szczególnie wartościowe będą teksty, które podejmą problemy:

- zaniku odpowiedzialności na polu bitwy oraz przesunięcia jej w stronę techniki i systemów;
- konsekwencji tego zjawiska dla pamięci zbiorowej i muzealnych form upamiętniania;
- „moralnej alienacji” w działaniach wojennych, w kontekście XX w. i II wojny światowej;
- odpowiedzialności za przemoc w epoce nowoczesnych technologii wojennych (lotnictwo, broń masowego rażenia, systemy zdalnego prowadzenia działań);
- emocjonalnych wymiarów walki i doświadczenia wojennego;
- relacji między pamięcią o wojnie a emocjami i odpowiedzialnością;
- sposobów, w jakie muzea i miejsca pamięci prezentują emocje wojenne i odpowiedzialność sprawców.

Nie ograniczamy się jednak wyłącznie do perspektywy XX w. – interesują nas również analizy odnoszące się do współczesnych konfliktów zbrojnych, takich jak wojna w Ukrainie czy konflikt w Palestynie, które unaoczniają dalszy rozwój i dramatyzm wskazanych powyżej zjawisk.

Na teksty, w języku polskim lub językach kongresowych, czekamy do 31 stycznia 2026 r.

Materiał (tekst, abstrakt, słowa kluczowe, biogram, nr ORCID, bibliografię oraz wypełnione i podpisane oświadczenie autorskie) należy przesłać na adres: redakcjawip@muzeum1939.pl.

Limit objętości tekstów wynosi 60 000 znaków wraz ze spacjami i polami przypisów dla artykułów i materiałów źródłowych oraz 40 000 dla recenzji i sprawozdań.

**Na teksty, w języku
polskim lub językach
kongresowych, czekamy
do 31 stycznia 2026 r.**

redakcjawip@muzeum1939.pl